

Мосякіна О. А.

здобувач вищої освіти
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Карпенко Р. В.

кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РІЗНОВИДИ СПАДКУВАННЯ ТА ПОДАТКОВІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ

Для кожного колись постає питання, щодо отримання прав померлого родича, у яких він був носієм законних прав чи обов'язків. Смерть фізичної особи припиняє її правоздатність. У таких випадках отримати права на спадщину є декілька варіантів: або отримати спадщину за законом, або у випадку укладання договору спадщини.

Спадкування — це перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців). Інакше кажучи, спадщина – це перехід права власності на майно яке належить померлій людині, після її смерті до спадкоємця.

Важливо зазначити, що піврічний строк відкриття спадщини відраховується виключно від дня смерті такої особи або дня коли було оголошено її померлою, або за рішенням суду, від дати рішення суду яке вступило в законну силу. Винятком є якщо один спадкоємець проживав з померлим, тоді піврічний строк не поширюється на спадкоємця. Але якщо зі спадкодавцем проживало декілька осіб і вони не хочуть приймати спадщину, вони мають звернутися із заявою до нотаріуса у термін до шести місяців із дати відкриття спадщини, в іншому випадку після закінчення шести місячного строку, вони не зможуть відмовитись від спадщини. Якщо ж спадкоємці хочуть змінити свою частку між собою вони укладають договір розподілу спадкового майна.

Місце відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця. У разі, якщо місце проживання спадкодавця не відоме, місцем відкриття спадщини є місце де знаходиться нерухоме майно або основна його частина, а за відсутності такого майна, місцем знаходження основної частки рухомого майна. В особливих випадках, місце відкриття спадщини встановлюється законом.

Спадкування має декілька різновидів отримання майна померлого у спадок, найпопулярнішими є спадкування за законом, за заповітом, договором дарування, спадковим договором, договором довічного утримання та інші.

Якщо фізична особа не залишила заповіту, або у разі коли заповіт виявився недійсним, або відсутні умови, які зазначені у заповіті з умовою, або спадкоємці за заповітом не прийняли спадщину, або фізична особа розпорядилася лише частиною свого майна настає спадкування за законом. Отже, спадкування за законом має місцетоді, коли і оскільки не існує заповіту чи одного із договорів які мають право на спадкування. Підстави спадкування за законом є рівень спорідненості. У першій черзі право на спадкування за законом мають діти спадкодавця, у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті, той з подружжя, який його пережив, та батьки (ст. 1261 ЦК України) У другій черзі право на спадкування за законом мають рідні брати та сестри спадкодавця, його баба та дід як з боку батька, так і з боку матері (ст. 1262 ЦК України). У третій черзі право на спадкування за законом мають рідні дядько та тітка спадкодавця (ст. 1263 ЦК України). У четвертій черзі право на спадкування за законом мають особи, які проживали зі спадкодавцем однією сім'єю не менш як 5 років до часу відкриття спадщини (ст. 1264 ЦК України). У п'ятій черзі спадкують інші родичі спадкодавця до шостого ступеня споріднення відносяться двоюрідні внуки, двоюрідні племінники, двоюрідний дід та баба тощо. При цьому родичі ближчого ступеня споріднення усувають від права спадкування родичів більш далекого ступеня споріднення.

При спадкуванні за законом майно переходить до зазначених в законі спадкоємців відповідно до встановленої черговості, тобто точно визначеного кола осіб, котрі спадкують одночасно. Кожна наступна черга спадкоємців за законом одержує право на спадкування в разі відсутності спадкоємців попередньої черги, усунення їх від спадкування, неприйняття ними спадщини або відмови від її прийняття (ст. 1258 ЦК України).

За законом (ст. 1259 ЦК України), спадкоємцям надається право після відкриття спадщини змінювати за взаємною згодою, встановлену цивільним кодексом, черговість спадкування. Така згода має бути нотаріально посвідченою. Вона не може порушувати прав спадкоємця, який не бере в ньому участі, а також спадкоємця, що має право на обов'язкову частку (ст. 1241 ЦК України).

Зміна черговості може здійснюватися не лише добровільно, але й за рішенням суду. За позовом особи, що є спадкоємцем за законом наступної черги, суд може визнати за нею право на спадкування разом зі спадкоємцями тієї черги, яка має право на спадкування, якщо буде встановлено, що протягом тривалого часу вона опікувалася, матеріально забезпечувала, надавала іншу допомогу спадкодавцеві, який через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво був у безпорадному стані.

Слід зазначити, що спадкоємці можуть бути усунені від отримання спадкування за наступними підставами: у разі умисного позбавлення спадкоємцем життя спадкодавця чи будь-кого з можливих спадкоємців, вчинення

замаху на їх життя; у разі умисного перешкоджання спадкодавцеві скласти заповіт, внести до нього зміни, що сприяло виникненню права на спадкування; у разі позбавлення спадкоємців батьківських прав; у разі встановлення судом, що батьки (усиновлювачі) та повнолітні діти (усиновлені), а також інші особи, які ухилялися від виконання обов'язку щодо утримання спадкодавця, тощо. Варто наголосити, що обставини, які є підставою для усунення осіб від спадкування, мають бути встановлені тільки судом.

Отримання спадщини за заповітом – це односторонній правочин, тобто коли спадкодавець розпоряджається своїм майном після смерті, визначаючи у заповіті яке майно спадкує та чи інша особа після його смерті. Але, якщо спадкодавець у заповіті передає все своє майно одному із родичів який є здоровим та працездатним, але у померлого, наприклад є батьки пенсіонери за віком, або другий із подружжя інвалід I,II,III групи, або діти до вісімнадцяти років, то в таких випадках держава захищає непрацездатних родичів першої групи спорідненості, забезпечуючи їм отримання частки такого майна, цьому є визначення – обов'язкова частка. Таким родичам необхідно надати відповідні документи до нотаріуса.

Також вважаємо за доцільне розглянути питання, коли із якихось причин був пропущений спадкоємцями піврічний строк. У такому випадку, необхідно пройти наступну процедуру, людина яка претендує на спадок звертається до нотаріуса із заявою про бажання отримати спадок, нотаріус видає постанову про відмову у зв'язку із пропущеними термінами. Особа має звернутись до суду з такою постановою, і тільки суд у випадку, якщо він вважає причини пропуску поважними, приймає рішення про поновлення строку прийняття спадщини.

У випадку, якщо людина взагалі не має родичів за жодної черги спорідненості, таке майно вважається відумерлим і з часом переходить у власність територіальної громади.

Договір дарування – це безоплатне передання свого майна іншій особі за життя без жодних взаємних відносин. Договір, що встановлює обов'язок обдарованого вчинити на користь дарувальника будь-яку дію майнового або немайнового характеру, не є договором дарування. Спадковий договір - це нотаріально завірена домовленість між спадкодавцем і спадкоємцем.

Цивільний кодекс має таке роз'яснення щодо поняття спадкового договору. За спадковим договором одна сторона (набувач) зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони (відчужувача) і в разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача. За таким договором спадкодавець залишається власником цього майна до смерті, але після укладання договору, накладається заборона на відчуження такого майна спадкодавцем. Тобто спадкодавець не може продати таке майно чи подарувати ще комусь. Якщо спадкодавець підписує спадковий договір, то вже не діють норми щодо обов'язкової частки, як у випадку заповіту. Також слід зазначити, що у випадку, коли до смерті спадкодавця помирає спадкоємець то такий договір втрачає

чинність. Що стосується податку на спадщину, згідно із ст.174 ПК України об'єкти спадщини платника податку поділяються з метою оподаткування на об'єкт нерухомого майна, об'єкт рухомого майна, об'єкт комерційної власності, суму страхового відшкодування за страховими договорами, готівку та кошти що зберігалися на рахунках спадкодавця. Що стосується податків від спадкування, тут діють такі правові норми, за податковим кодексом. Якщо отримання спадщини здійснюється за першим або другим рівнем спорідненості, (тобто батьки, діти, другий із подружжя, рідні брати/сестри, бабуся/дідуся, онуки) застосовується нульова ставка, тобто ні податок ні військовий збір не сплачується. Якщо спадщина отримується від інших родичів (наприклад, тітки, дядька) до державного бюджету сплачується податок у розмірі 5% від вартості спадщини, та 1,5% військовий збір. Сума податку вираховується із експертної оцінки. Також, важливо зазначити, якщо спадщина отримується від нерезидентів, до державного бюджету сплачується 18% податку та 1,5% військовий збір, у такій ситуації не важливо який рівень спорідненості.

1.Цивільний кодекс України : станом на 1 верес. 2020 р. : відповідає офіц. тексту. Х. : Право, 2020. 440 с.

2.Податковий кодекс України: Закон України №2755-VI від 02.12.2010 р. ВВР. 2011. №13-17. ст.112 Режим доступу: URL <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2755-17>.

Тукіна С. В.
здобувач вищої освіти
юридичного факультету
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:
Карпенко Р. В.
кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри
цивільно-правових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ГРОМАДСЬКИЙ КОНТРОЛЬ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ НА ЯКІСТЬ ТОВАРІВ : ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Специфіка громадського контролю полягає не лише в тому, що суб'єкти, які його здійснюють, не наділені державно-владними повноваженнями. Він має і ту особливість, що здійснюється вже тоді, коли товари введені в обіг та